

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกันสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท ได้แก่ การประกันด้วยบุคคล เป็นการประกันโดยบุคคลภายนอกยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้โดยรับรองว่า เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตนจะเป็นผู้ชำระให้แทนซึ่งเรียกว่า ค้ำประกัน และการประกันด้วยทรัพย์สิน เป็นการประกันโดยลูกหนี้เองหรือโดยบุคคลภายนอกก็ได้ กล่าวคือ เป็นการนำทรัพย์สินเฉพาะสิ่งมาประกันการชำระหนี้ และเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นประกันนั้นได้ ซึ่งเรียกว่า จำนอง จำนำ

จากบทบัญญัติต่างๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องรับช่วงสิทธิและมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นได้ว่ารับช่วงสิทธิมีลักษณะทั่วไป คือ รับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยอำนาจกฎหมายไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ บุคคลที่ได้รับช่วงสิทธิจะตกลงกันเองเพื่อให้มีผลเป็นการรับช่วงสิทธิไม่ได้ เพราะรับช่วงสิทธิไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการแสดงเจตนาของคู่กรณี แต่จะเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายเท่านั้น รับช่วงสิทธิต้องจำกัดเคร่งครัดตามตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้ มิใช่ว่าใครก็ตามเมื่อชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แทนลูกหนี้แล้วจะรับช่วงสิทธิได้ทุกกรณีไป ต้องเป็นผู้ที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ว่าจะบัญญัติไว้เป็นการทั่วไปตาม มาตรา 227 229 และ 230 หรือบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องค้ำประกันนั้นปรากฏอยู่ในมาตรา 693 และ 697 ผู้จำนองตามมาตรา 727 โดยจะเกิดสิทธิเมื่อชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ ซึ่งจะต้องเป็นการชำระโดยผู้มีส่วนได้เสียในหนี้นั้น ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ แม้ขืนใจเจ้าหนี้ก็ยังสามารถทำได้ ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียในที่นี้หมายถึง การไม่ชำระหนี้จะมีผลทางกฎหมายกระทบกระเทือนถึงสิทธิหรือผลประโยชน์ของเขา ซึ่งมีไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียทั่วไป จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย รับช่วงสิทธิมีผลให้ผู้ชำระหนี้เข้าสวมสิทธิของผู้รับชำระหนี้ กฎหมายให้ถือว่าหนี้ที่มีอยู่ไม่ระงับและตกไปยังผู้ชำระหนี้ แต่สำหรับเจ้าหนี้เดิมหรือผู้รับชำระหนี้นั้น หหมดสิทธิที่จะไปเรียกร้องใดๆ จากลูกหนี้อีกและบังคับกับประกันอื่นๆ ถือว่าผู้ชำระหนี้เข้าสวมสิทธิของเจ้าหนี้โดยมีฐานะเหมือนเป็นเจ้าหนี้คนใหม่แทน เป็นการรับช่วงสิทธิที่เจ้าหนี้มีอยู่ ผู้รับช่วงสิทธิจึงไม่อาจมีสิทธิมากเกินไปกว่าที่เจ้าหนี้มีได้

จากมาตรา 226 ทำให้เห็นว่าผู้รับช่วงสิทธิมีสิทธิที่จะรับช่วงสิทธิในมูลหนี้ของเจ้าหนี้ซึ่งก็คือ สิทธิทั้งหลายที่เจ้าหนี้มีอยู่ในมูลหนี้ได้แก่สิทธิที่จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ผู้รับช่วงสิทธิจึงเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ตนได้ ถ้าหากเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกค่าเสียหายหรือเรียกเบี้ยปรับจากลูกหนี้ด้วย ผู้รับช่วงสิทธิก็ย่อมเรียกเอาจากลูกหนี้ได้เช่นกัน เพราะเป็นสิทธิที่เจ้าหนี้มีอยู่

ในมูลหนี้เหมือนกัน รวมทั้งสิทธิอื่นๆ อีก เช่นสิทธิในการเพิกถอนการขอลด หรือเข้าใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ เป็นต้น และผู้รับช่วงสิทธิยังมีสิทธิรับช่วงในประกัน ถ้าหนี้ที่รับช่วงสิทธิมานั้นมีประกันอยู่อย่างใดอันได้ทำไว้โดยสัญญาหรือกฎหมายก็ตาม ผู้รับช่วงสิทธิย่อมได้รับสิทธินั้นมาด้วย ประกันนี้คือประกันด้วยทรัพย์ ถ้าเดิมเจ้าหนี้เป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิ หรือเป็นเจ้าหนี้ผู้รับจำนำหรือจำนอง ผู้รับช่วงสิทธิก็จะได้รับบุริมสิทธิหรือสิทธิจำนำจำนองของเจ้าหนี้ด้วย

การรับช่วงสิทธิมีขึ้นเพื่อทำให้ผู้ให้หลักประกันไม่ได้รับความเสียหาย เนื่องจากผู้ให้หลักประกันนั้นก็มีลักษณะเป็นผู้มีส่วนได้เสียในหนี้ จึงมีสิทธิที่จะเข้าชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แทนลูกหนี้แล้วมีผลให้รับช่วงสิทธิจากเจ้าหนี้ สิทธิทั้งหลายของเจ้าหนี้เดิมโอนไปยังผู้รับช่วงสิทธิลูกหนี้ที่แท้จริงจึงยังไม่หลุดพ้นจากหนี้ เป็นแต่เปลี่ยนตัวเจ้าหนี้โดยผลของกฎหมาย ดังนั้นอุปกรณ์แห่งหนี้ซึ่งเป็นประกันแห่งหนี้เดิมจึงยังมีอยู่ ไม่ได้ทำให้หน้าที่ในการต้องชำระหนี้ของลูกหนี้ระงับไป ผู้ที่เข้าชำระหนี้แทนลูกหนี้ก็จะรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ในมูลหนี้ไปเรียกร้องเอากับลูกหนี้และรับช่วงสิทธิในประกันไปบังคับหลักประกันต่างๆ ในหนี้นั้นได้

การรับช่วงสิทธิเมื่อนำมาใช้บังคับกับผู้ให้หลักประกันซึ่งเป็นบุคคลภายนอกแล้ว เมื่อผู้ให้หลักประกันเหล่านี้ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ได้ ซึ่งจะรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ได้มากน้อยเพียงใดยังเป็นปัญหาที่ต้องพิจารณา เนื่องจากกฎหมายในเรื่องผู้ค้ำประกัน ผู้จำนองและผู้จำนำไม่ได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้อย่างละเอียดเพียงพอ การจะนำหลักรับช่วงสิทธิทั่วไปในบรรพ 2 มาปรับใช้นั้น จึงมีปัญหาที่อาจเกิดข้อสงสัยและถกเถียงกันว่า จะตีความข้อกฎหมายเรื่องรับช่วงสิทธิที่นำไปปรับใช้อย่างไรจึงจะเป็นการถูกต้อง อันทำให้ผู้ให้หลักประกันได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอ และผู้ใช้กฎหมายได้นำบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องรับช่วงสิทธิที่มีอยู่ไปใช้กับผู้ให้หลักประกันได้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักการรับช่วงสิทธิหรือไม่

กรณีที่มีผู้ค้ำประกัน ผู้จำนอง ผู้จำนำ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเข้าทำการประกันหนี้รายเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์ต่อกันตามกฎหมายเป็นอย่างไร เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ต่างทำสัญญากับเจ้าหนี้แยกต่างจากกัน แต่เข้าประกันหนี้ลูกหนี้คนเดียวกันในหนี้รายเดียวกัน ควรที่จะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือไม่ หากคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ไปจะมีสิทธิรับช่วงสิทธิเจ้าหนี้ไปบังคับระหว่างกันเองได้หรือไม่ เพียงใด หรือในกรณีที่ลูกหนี้ล้มละลาย ผู้ให้หลักประกันเข้าชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แล้วมีสิทธิรับช่วงสิทธิอย่างไร จะมีสิทธิรับช่วงสิทธิในคำขอรับชำระหนี้ที่เจ้าหนี้ได้ยื่นไว้ได้หรือไม่ นอกจากนี้หากผู้ให้หลักประกันถึงแก่ความตายสัญญาที่ผู้ให้หลักประกันทำกับเจ้าหนี้ไว้จะระงับไปตามความตายของผู้ให้หลักประกันหรือไม่ หรือเป็นมรดกตกแก่ทายาท หากทายาท

ต้องรับผิดชอบจะมีสิทธิรับช่วงสิทธิเจ้าหนี้ได้หรือไม่ เพียงใด หากสิทธิที่รับช่วงมาเป็นโทษแก่ผู้รับช่วงสิทธิ ผู้รับช่วงสิทธิจะต้องรับภาระหนี้ที่นั่นมาด้วยหรือไม่ และปัญหากรณีอื่นๆ อีก

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ควรได้มีการศึกษาวิเคราะห์ หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องรับช่วงสิทธิต่อไป เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้ผู้กฎหมายใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้องและทำให้ผู้ให้หลักประกันได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของหลักกฎหมายเรื่องรับช่วงสิทธิและศึกษาวิเคราะห์ในกรณีที่น่ามาปรับใช้กับสัญญาให้หลักประกันที่ให้โดยบุคคลภายนอก

2. ศึกษาถึงปัญหาข้อกฎหมายในการรับช่วงสิทธิของผู้ให้หลักประกันโดยบุคคลภายนอก

3. ศึกษาวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมว่าผู้ให้หลักประกันสามารถรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ได้มากน้อยเพียงใดโดยหลักเกณฑ์นั้นจะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ จะเน้นไปที่การค้นคว้าและวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิ หลักเกณฑ์ของการให้หลักประกันและสิทธิของบุคคลผู้ให้หลักประกัน และวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิเมื่อนำมาใช้บังคับกับสัญญาให้หลักประกันที่ให้โดยบุคคลภายนอก

1.4 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

วิจัยเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ ศึกษาและวิเคราะห์จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยเป็นหลัก หนังสือคำอธิบายกฎหมายของไทยและต่างประเทศ คำพิพากษาฎีกา วิทยานิพนธ์ บทความในวารสารข่าว ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงกฎหมายของไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการค้นคว้าต่อไป

1.5 สมมติฐานของการวิจัย

แม้จะมีบทบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ให้หลักประกันที่จะรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ที่มีเหนือลูกหนี้ในหนี้ประธาน แต่หลักกฎหมายที่มีอยู่ยังไม่มีความชัดเจน แม้จะนำหลักกฎหมายเรื่องการรับช่วงสิทธิที่บัญญัติไว้ในหลักทั่วไปมาบังคับใช้ก็ยังคงก่อให้เกิดข้อขัดข้องในการตีความข้อกฎหมาย อันอาจมีผลทำให้ผู้ให้หลักประกันซึ่งเมื่อได้เข้าชำระหนี้แทนลูกหนี้ไปไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของหลักกฎหมายเรื่องรับช่วงสิทธิ
2. ทำให้ทราบหลักเกณฑ์ในเรื่องการรับช่วงสิทธิเมื่อนำไปปรับใช้กับผู้ค้าประกัน ผู้จำหน่ายและผู้จ้าง
3. ทำให้ทราบว่ากรรับช่วงสิทธิเมื่อนำไปปรับใช้กับผู้ค้าประกัน ผู้จำหน่ายและผู้จ้างมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายได้แตกต่างกันอย่างไร
4. ทำให้ทราบความคุ้มครองทางกฎหมายหากผู้ให้หลักประกันไม่สามารถรับช่วงสิทธิได้